

MOBIL ILOVALAR VA RAQAMLI PLATFORMALARNING NUTQ O'STIRISHDAGI DIDAKTIK IMKONIYATLARI

Tillabayeva Gulruh Sohibbek qizi

Farg'ona davlat universiteti

Maktabgacha ta'lim kafedrası o'qituvchisi

Zokirjonova Zarina Zafarjon qizi

Farg'ona davlat universiteti

Pedagogika-psixologiya va san'atshunoslik fakulteti,

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 1-kurs talabasi

Zamonaviy maktabgacha ta'lim va boshlang'ich ta'limda nutqni rivojlantirish jarayoni bolaning fikrlash, muloqot va ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Bugungi kunda raqamli texnologiyalar, mobil ilovalar va onlayn platformalar pedagogik jarayonni interfaol, qiziqarli va samarali qilish imkonini beradi. Nutq o'stirishda mobil ilovalar yordamida bolalar so'z boyligini kengaytiradi, talaffuzini to'g'rilaydi, hikoya tuzish va mantiqiy nutqni rivojlantiradi. Ushbu tezisda mobil ilovalar va raqamli platformalarning nutq o'stirishdagi didaktik imkoniyatlari, metodik jihatlari va samaradorligi tahlil qilinadi.

Mobil ilovalar va raqamli platformalar maktabgacha va boshlang'ich yoshdagi bolalar uchun qulay ta'lim muhitini yaratadi. Ular pedagogning nutqni rivojlantirishdagi funksiyasini qo'llab-quvvatlaydi va quyidagi imkoniyatlarni beradi:

Multimediali materiallar – audio, video, animatsiyalar orqali fonematik eshituv va talaffuzni mustahkamlash;

Interfaol mashqlar – so'z boyligini oshirish, grammatik tuzilmalarni mustahkamlash;

Individuallashtirilgan yondashuv – har bir bolaning nutqiy darajasiga mos mashqlar;

Tahlil va monitoring – bolalarning nutqiy rivojlanishini kuzatish va baholash.

Raqamli vositalar pedagog va bola o'rtasidagi muloqotni boyitadi, mashg'ulotlarni vizual va qiziqarli qiladi.

Bolalar tovushlarni eshitib, ular bilan bog'liq harakat yoki tasvirni tanlashadi. Masalan, tovushni aytish va unga mos rasmni topish orqali fonematik sezgirlik oshadi.

Rangli, interfaol kartalar, mini-o'yinlar va so'z topish mashqlari orqali bolalar yangi so'zlarni o'rganadi va ularni kontekstda qo'llashni o'rganadi.[1]

Raqamli kitoblar va interfaol hikoya dasturlari bolalarga voqeani kuzatish, syujetni tushunish va o'z so'zlari bilan hikoya qilish ko'nikmalarini beradi. Masalan, rasm ketma-ketligi bo'yicha hikoya tuzish mashqlari.

Rangli rasm chizish, animatsiya yaratish va musiqiy vositalar bolalarning nutqini boyitadi, ijodiy fikrlash va tasavvurini rivojlantiradi. Shu jarayonda pedagog bolalarning bayon qilish qobiliyatini mustahkamlaydi.

Nutqni rivojlantirishda mobil ilovalar bilan ishlash quyidagi metodik tamoyillarga asoslanadi:

1. Interfaollik – bolalar faol ishtirok etadi, javob beradi, tanlov qiladi;
2. Vizual va audio qo'llab-quvvatlash – nutqiy jarayonni sezgir qiladi;
3. Bosqichma-bosqich murakkablashuv – mashqlar soddadan murakkabga o'tadi;
4. O'yin elementlari – o'yin shaklidagi mashqlar bolada motivatsiyani oshiradi;
5. Individual monitoring – bolalarning nutq rivojlanishini kuzatish va pedagogik yordamni aniqlash.[2]

Bu tamoyillar raqamli platformalarni samarali didaktik vosita sifatida ishlatishga imkon beradi.

Mashg'ulot modeli quyidagi bosqichlardan iborat:

1. Kirish qismi – pedagog raqamli platforma yordamida mavzu bilan tanishtiradi, bolalarni qiziqtiradi;
2. Asosiy qism – interfaol mashqlar, mini-o'yinlar va multimedia yordamida nutqni rivojlantirish;

3. Yakuniy qism – bolalar natijani baholaydi, hikoya qiladi, rasm yoki animatsiya orqali o‘z fikrini ifodalaydi; pedagog tahlil qiladi va rag‘batlantiradi.[3]

Ushbu model bolada nutqiy, mantiqiy va ijodiy ko‘nikmalarni birgalikda rivojlantiradi.

Raqamli platformalarning samaradorligi

- bolalarning so‘z boyligi sezilarli oshadi;
- fonematik eshituv va talaffuz yaxshilanadi;
- hikoya tuzish va mantiqiy nutq rivojlanadi;
- ijodiy va fantaziyaga asoslangan nutq faoliyati shakllanadi;
- pedagoglar va ota-onalar bolaning nutq rivojlanishini real vaqt rejimida kuzatadi.[4]

Shunday qilib, mobil ilovalar va raqamli platformalar maktabgacha va boshlang‘ich ta’limda nutqni rivojlantirishning innovatsion va samarali vositasidir.

Xulosa qilib aytganda, mobil ilovalar va raqamli platformalar nutq o‘stirish jarayonini interfaol, vizual va qiziqarli qiladi. Ular fonematik eshituv, talaffuz, lug‘at boyligi, hikoya tuzish va mantiqiy nutqni rivojlantirishga xizmat qiladi. Didaktik tamoyillarga asoslangan mashg‘ulot modeli bolalarda mustaqil fikrlash, ijodiy va nutqiy ko‘nikmalarni shakllantiradi. Shu bois pedagoglar raqamli vositalarni tizimli ravishda nutqni rivojlantirish jarayoniga tatbiq etishlari pedagogik amaliyot uchun muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Qosimova M., Hasanboyeva O. Maktabgacha ta’lim pedagogikasi. Toshkent: “Fan”, 2020. – 112–154-betlar.

2. Malova R. Bolalar nutqini rivojlantirish metodikasi. Toshkent: TDPU nashriyoti, 2019. – 44–86-betlar.

3. Smirnova E.O. Razvitie rechi doshkolnikov s ispol’zovaniem tehnologiy. Moskva: Vlados, 2018. – 65–102-betlar.

4. Couse L.J., Chen D.W. Effectiveness of Mobile Applications in Early Literacy Development. Early Childhood Education Journal, 2017. – 33–57-betlar.